

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 38/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar och till lag om ändring av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 januari 2015 regeringens proposition med förslag till lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar och till lag om ändring av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (RP 343/2014 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anne Koskela, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Timo Makkonen, justitieministeriet

- diskrimineringsombudsman Eva Biaudet
- överinspektör Pirjo Kruskopf, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- forskarprofessor Ilmo Keskimäki och specialforskare Eeva Nykänen, Institutet för hälsa och välfärd
- direktör Hanna Helinko, Migrationsverket
- specialsakkunnig Hannele Häkkinen, Finlands Kommunförbund.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- utrikesministeriet
- barnombudsmannen
- Folkpensionsanstalten
- Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- Helsingfors stad
- Flyktingrådgivningen
- Finlands Läkarförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar. Lagen avser att bättre än i nuläget trygga rätten till nödvändig omsorg och till tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster för tredje länders medborgare

som vistas i Finland och som inte har uppehållstillstånd i enlighet med utlänningslagen eller som på grund av vissa i utlänningslagen separat definierade skäl har beviljats tillfälligt uppehållstillstånd, men som inte har rätt till andra offentliga hälso- och sjukvårdstjänster än

brådskande vård. Sådana tjänster är enligt förslaget kortvariga hälso- och sjukvårdstjänster som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården bedömer vara nödvändiga. Det är fråga om tjänster i anknytning till graviditet och förlossning samt vård av kroniska och andra sjukdomar när en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården bedömer att vården är nödvändig med beaktande av personens hälsotillstånd och Finlandsvistelsens längd.

För minderåriga som avses i lagförslaget bör alla nödvändiga hälso- och sjukvårdstjänster ordnas i samma omfattning som för minderåriga med hemkommun i Finland.

Rätten till hälso- och sjukvårdstjänster är följaktligen enligt förslaget närmast av samma omfattning som för asylsökande som söker internationellt skydd i Finland.

Kommunen tar enligt förslaget ut en klientavgift motsvarande produktionskostnaderna av den som använder hälso- och sjukvårdstjänster. Avgiften motsvarar den som tas ut av personer som bor annanstans än i Finland. Betalningsoförmåga ska dock inte hindra kommunen från att ge tjänster. Staten ersätter den kommun som ordnar tjänsterna för kostnaderna i enlighet med lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård, om kostnaderna som tjänsterna medför inte har kunnat tas ut av den berörda personen själv.

I lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård föreslås de justeringar i fråga om statens ersättningar som lagförslaget förutsätter.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar. Med lagen utökas rätten till hälso- sjukvårdstjänster som ordnas av kommunen för utlänningar som vistas i Finland utan uppehållstillstånd. För närvarande har dessa personer endast rätt till brådskande vård. Också utlänningar som med stöd av 51 §, 52 § och 89 § i utlänningslagen (301/2004) har beviljats tillfälligt uppehållstillstånd och som inte har hemkommun i Finland, skulle få rätt till såväl brådskande vård som de hälso- och sjukvårdstjänster som anges i lagförslaget. Lagens syfte är att med respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna trygga dessa personer rätt till nödvändig omsorg för att tillgodose den mänskliga värdigheten. Förslaget understryker vikten av respekt för människovärdet.

De tjänster som förslaget avser är kortvariga hälso- och sjukvårdstjänster som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården bedömer vara nödvändiga, dvs. tjänster i anslutning till graviditet och förlossning samt vård av kroniska

och andra sjukdomar när en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården bedömer att vården är nödvändig med beaktande av personens hälsotillstånd och vistelsens längd i Finland. För minderåriga ordnas alla hälso- och sjukvårdstjänster i samma omfattning som för minderåriga med hemkommun i Finland. Förslaget ökar kommunernas ansvar att ordna tjänster. Utskottet anser det dock vara viktigt att tjänster i samband med vård av barn, gravida och nyförlösta kvinnor omfattas av lagen så som föreslås. I fråga om andra personer är utgångspunkten att brådskande vård tryggas enligt den gällande lagen, menar utskottet.

Det är mycket svårt att uppskatta antalet utlänningar som vistas olagligt i landet. På basis av lagförslaget är det inte heller klart om till utlänningar som vistas i Finland utan uppehållstillstånd som avses i 2 § i lagförslag 1 hör också sådana utlänningar som anhängiggjort sin ansökan om uppehållstillstånd i Finland. De har inte uppehållstillstånd men får med stöd av 40 § 2 mom. i utlänningslagen vistas i landet under den tid ansökan behandlas. Enligt erhållen utredning finns det inga exakta uppgifter om i vilken

omfattning de som vistas olagligt i landet använder hälso- och sjukvårdstjänster. Hälsovårdspersonalen är i praktiken den enda myndighetsrepresentant som möter dess personer. Enligt utskottets uppfattning möjliggör dock hälsovårdens informationssystem inte identifiering av dessa personer i patientregister.

Med tanke på bedömningen av konsekvenserna av lagändringen behöver man trots de utmaningar som är förknippade med detta så bra som möjligt följa upp de hälso- och sjukvårdstjänster som avses i förslaget och kostnaderna för dem. Det är också viktigt att följa upp utvecklingen för antalet s.k. papperslösa personer, menar utskottet.

Enligt förslaget tar kommunen ut en klientavgift motsvarande produktionskostnaderna av den som använder hälso- och sjukvårdstjänster. Avgiften motsvarar den avgift som tas ut av personer som bor annanstans än i Finland. Folkpen-

sionsanstalten ersätter enligt lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013) de kostnader en kommun har för tjänster, om kostnaderna inte har kunnat tas ut av personen själv. Enligt förslaget får dock inte klientens betalningsförmåga vara ett hinder för tillgången till tjänster. För kommunerna är det fråga om en ny lagstadgad uppgift som enligt det strukturpolitiska programmet ska kompenseras kommunerna till fullt belopp, konstaterar utskottet. Enligt utskottet räcket det inte att ersätta kostnaderna på det sätt som föreslås i 20 § i lagförslag 2 utan också klientavgifter som tas ut av klienter ska ersättas till kommunerna.

Ställningstagande

Förvaltningsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 5 mars 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Mika Kari /sd
medl. Maarit Feldt-Ranta /sd
Satu Haapanen /gröna
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst

Timo V. Korhonen /cent
Antti Lindtman /sd
Tapani Mäkinen /saml
Kari Tolvanen /saml
Ulla-Maj Wideroos /sv
Arja Juvonen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

AVVIKANDE MENING

Motivering

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar. Lagförslaget tryggar bättre än i nuläget rätten till nödvändig omsorg och till tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster för s.k. papperslösa personer. Rätten till hälso- och sjukvårdstjänster är följaktligen enligt förslaget närmast av samma omfattning som för asylsökande som söker internationellt skydd i Finland.

I Finland vistas lagligt eller olagligt personer som allmänt kallas papperslösa. Med papperslösa avses flera olika persongrupper som behöver olika hälso- och sjukvårdstjänster. Det uppskattas att det finns ca 3 000 sådana personer i Finland. Detta är dock endast ett antagande.

Rätten till hälsa är en av de fundamentala rättigheter som ska tryggas för alla. Det kan utan tvekan dock bli problematiskt att kommunens skyldighet att ordna hälso- och sjukvård utöver brådskande vård omfattar kortvariga hälso- och sjukvårdstjänster som hälso- och sjukvården bedömer vara nödvändiga (4 § 1 mom. i lagsförslag 1). Att papperslösa utan någon specifikation får största möjliga tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster kan dock medföra oförusebara och oönskade effekter för vårt samhälle. Det är motiverat att påstå att när en ny eller ändrad författning träder i kraft är det alltid genuint osä-

kert hur den kommer att förverkligas och vilka konsekvenser den har. Lagarna har utöver de eftersträlvade effekterna ofta olika sidoeffekter, oönskade effekter och det är också så att lagarnas effekter blir otillräckliga. Det är ett allmänt faktum att vi inte kan förutsäga alla de konsekvenser som våra beslut har.

Sannfinländarnas utskottsgrupp ser det som en risk i förslaget att lagen kommer att locka patienter från andra länder som behöver specialiserad sjukvård och som placeras i den offentliga sjukvårdens kö trots att vi har också egna patienter. Därför kommer detta att avsevärt belasta de finländska skattebetalarna och kommunernas ekonomi.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 41/2010 rd) konstaterat att brådskande vård till stora delar är den typ av oundgänglig omsorg som 19 § i grundlagen avser. På grund av den starka grundlagskopplingen måste kriterierna för brådskande vård därför fastställas i lag. Vår utskottsgrupp understryker att alla måste få första hjälp och brådskande vård. Sjukhus och hälsovårdscentraler har jourmottagningar för akutvård.

Avvikande mening

Vi föreslår alltså

att lagförslagen förkastas.

Helsingfors den 5 mars 2015

Pirkko Mattila /saf
Reijo Hongisto /saf
Arja Juvonen /saf